

Teden
slovenske
drame

Week of
Slovenian
Drama

PREŠERNOVOGLEDALIŠČE

POROČILO SELEKTORJA 53. TEDNA SLOVENSKE DRAME

Generacija, osvobojena klasikov

Če se ozrem na preteklo leto in poskušam strnjeno zarisati koordinate pohajkovanja po gledališki krajini, to bržkone izhaja iz dolžnosti, saj sem se – čeprav bi morda pomislil, da je v tem tudi nekaj navade in uporabnih izkušenj, ko takole že tretjič zrem preko ramena v preteklo bero – presenečen zopet znašel ...

... pred seznamom prijavljenih uprizoritev na 53. Teden slovenske drame (v letu 2022 so gledališki producenti prijavi 22 uprizoritev), ogledanih uprizoritev (ogledal sem si jih 44 več, od tega 3, ki so nastale v tujini), uprizoritev tekmovalnega programa (7), uprizoritev spremljevalnega programa (5),

... pred belino zaslona, iz katere izrašča tole besedilo, pred pozno nočno uro roka oddaje,

... pred občutki utrujenosti, zaključene izpraznjenosti in hvaležnosti (tudi ta zahteva svoje sezname).

Leto 2022 je bilo turbulentno leto, ki je poskušalo nadoknaditi predhodni koronski, morda se to v kvantitativnih merilih in statistikah ne kaže tako izrazito, bolj temelji v samem občutku hlastnega tempa produkcije, nedefiniranega izčrpanega teka in splošno brezidejne pozicioniranosti slovenskega besedila v uprizoritveni/gledališki krajini. To ne pomeni, da besedilo v uprizoritvah nima pomembnega mesta, ravno obratno, pogosto se še preveč naslanjajo nanj, četudi bi uprizoritvi koristil izrazitejši razširjeni odrski jezik. To tudi ne pomeni, da gledališki producenti in ustvarjalci ne uprizarjajo sodobnih (ali naročenih) slovenskih dramskih besedil ali da si ustvarjalne ekipe ne drznejo med procesom oblikovati lastno, avtorsko uprizoritveno besedilo. Ustvarja se veliko, z raznolikimi pristopi in razumevanji (funkcije) besedila, zgolj poudarjam, da ne obstaja razviden princip snovanja repertoarjev in

Teden
slovenske
drame

Week of
Slovenian
Drama

PREŠERNOVOGLEDALIŠČE

programov, ki bi uspešno vključil produkcijo nove slovenske dramatike, spodbujal bolj tvegane pisave (in njihovo uprizarjanje) ter zagotavljal najvišjo raven umetniške ambicioznosti in prepričljivosti.

Med vidnejšimi, pa vendar ne povsem novimi ali presenetljivimi premiki je pomembno omeniti dva. Prvi se tiče razmerja uprizarjanja dramatike in avtorskega snovanja uprizoritvenega besedila, medtem ko drugi argumentira generacijsko zastopanost tokratnega programa TSD.

Opazno je, da že nekaj let zapovrstjo slovenska klasična dramska besedila ne najdejo poti na gledališke odre, ogledal sem si zgolj Cankarjevega *Kralja na Betajnovi* (v izvedbi Narodnega gledališča Tuzla) ter Strniševe *Žabe* (Mestno gledališče ljubljansko), do česar nimam nobenih zadržkov, sproža pa kup vprašanj o aktualnosti in inspirativnosti slovenske klasične dramatike ter njeni prisotnosti v zavesti gledaliških ustvarjalcev. Tudi mimo kategorije klasičnega silnost uprizarjanja dramatike nekoliko pojenja, saj statično dramsko formo vse pogosteje načenjajo dramtizacije, žanrski prevodi in predelave, predvsem pa avtorski principi snovanja uprizoritvenega besedila, ustvarjanje besedila med kreativnim/študijskim procesom, kolektivno avtorstvo, ogledal pa sem si tudi uprizoritve, nastale po motivih tujih besedil, saj sem pred samim ogledom težko presodil, v kolikšni meri gre za »izvorno« besedilo, koliko pa je zaznamovano in predrugačeno, koliko prevlada njegova uprizoritvena avtorska vizija. Zdi se, kot da v tem odmiku ustvarjalci najdevajo lasten interes, zanimanje, bližino, razumevanje in inspiracijo, vendar to romantizirano podobo načenja vtis, da je avtorski projekt (po motivih) pogosto tudi zgolj način (spodletelega) soočanja z besedilom, njegovimi specifikami, zahtevnostmi, slepimi pegami, nejasnostjo, angažiranostjo, tujostjo.

Ob tem je prevladujoči generacijski premik, ki ga izraža izbor uprizoritev TSD, po eni strani posledica reprezentativnega razmerja slovenske gledališke krajine, v kateri so se mladi ustvarjalci že docela ustalili kot zanesljivi deležniki, vendar (z redkimi izjemami) še niso pridobili večje vidnosti/ujeljavljenosti, po drugi pa gre za preprosto prepotrebno ustvarjalno svežino, neobremenjenost in energijo, ki v skladu s pravilnikom festivala predstavlja »najizrazitejše gledališke uprizoritve« preteklega leta.

Teden
slovenske
drame

Week of
Slovenian
Drama

PREŠERNOV GLEDALIŠČE

V tekmovalni program sem tako uvrstil uprizoritve, ki so najintenzivneje pretresle kriterije dovršenosti, prepričljivosti, vsebinske in estetske razplastenosti ter celovitosti izvedbe, kar med drugim pomeni tudi, da so name delovale afektivno in emocionalno najmočnejše in subjektivno doživeto. Sedem uprizoritev prinaša svež in duhovit gledališki jezik, naj si gre za uprizarjanje slovenskih ljudskih pesmi ali gradnjo tunela do morja, bodisi gre za uprizoritve dramskih besedil Grumove nagrajenke, ki s tekočim, vsakdanjim jezikom pod površino natančno, minuciozno izpisuje ter razbira psihološki in socialni kontekst sodobnosti, ali pa presunljiv glasbeno-gledališki dogodek. Poleg izvrstnih igralskih kreacij je posebna vrednost celotnega programa tudi razpoznaven užitek v igri, ki ga spremljevalni program razširja z uprizoritveno raznolikostjo in žanrsko pestrostjo, regionalno razpršenostjo ter tematsko relevantnimi poudarki.

Neizpodbitno je, da tekmovalni program sestavljajo zgolj uprizoritve institucionalnih producentov, kar si lahko razlagamo kot posledico več dejavnikov. Načini gledališke proizvodnje snovanja so se v zadnjem desetletju več kot očitno scela premaknili tudi znotraj institucionalnih zavodov, ki dajejo stabilnejši okvir uprizarjanju slovenskih besedil (z rezidencami, delavnicami, naročanjem besedil, če ostanemo zgolj na tej ravni produkcije), medtem ko so učinki kulturne politike zadnjih let ohromili dobršen del nevladnih gledaliških producentov (bodisi v obliki usmerjanja k evropskim virom financiranja bodisi s primoranostjo ukvarjati se s produkcijskimi pogoji), ki so v preteklosti že tvorili središča drznejše in tehtnejše ne-le-dramske poskuse, ki bi jih bilo v prihodnje smotrno bolj sistemsko negovati.

Če se ob koncu tega zapisa ozrem na preteklo leto, me je v njem poleg obrazložene dolžnosti prevevala tudi pripadna, naklonjena in neusahljiva hvaležnost, zaradi katere upam in želim, da se bom kmalu presenečen zopet znašel pred ...

Ljubljana, 10. januar 2023

Rok Bozovičar